

คุณค่าและความลึกลับของความศรัทธาผ่านศิลปะการจัดวาง

received 5 OCT 2023 revised 19 JAN 2024 accepted 25 JAN 2024

กฤษฎกรณ์ บัวเต้า

นักศึกษาระดับปริญญาโท

สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ

คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Jan Theo De Vleeschauwer

รองศาสตราจารย์

สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ

คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง คุณค่าและความลึกลับของความศรัทธาผ่านศิลปะการจัดวาง มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อสะท้อนเรื่องราวเชิงบวกในสิ่งลึกลับทางความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจพร้อมทั้งเป็นส่วนหนึ่งที่เติมเต็มทางด้านจิตใจ และ 2) เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่แสดงให้เห็นว่ากำลังใจและการมีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน โดยผู้เขียนเริ่มการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความเป็นมาความเชื่อของศาสนาพุทธในประเทศไทย และวิถีทางความเชื่อไทยรวมถึงเรื่องราวความลึกลับที่สามารถสร้างกำลังใจเชิงบวกต่อผู้ที่ศรัทธาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จากผลกระทบในยุคปัจจุบันดำเนินไปตามหลักของวิทยาศาสตร์ เหตุผลมีบทบาทอย่างมากในการดำเนินชีวิต ทำให้ความเชื่อความศรัทธากลายเป็นเรื่องมลาย และอาจมองข้ามเรื่องของคุณค่าของความเชื่อ ความศรัทธาที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ในบางครั้งเรื่องของเหตุผลก็ไม่สามารถเติมเต็มทางด้านจิตใจได้ทั้งหมด เพราะจากปัญหาล้อมรอบด้านที่มนุษย์รู้สึกว่าจะไม่สามารถที่จะควบคุมชะตาชีวิตตนเองได้ จึงจำเป็นต้องพึ่งพาความเชื่อ เพื่อหวังว่าจะเป็นกำลังใจในการดำเนินชีวิต จากข้อมูลทั้งหมดผู้เขียนจะนำมาวิเคราะห์เป็นแนวคิด วิธีและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวาง เกิดเป็นองค์ความรู้ทางด้านศิลปะ ในประเด็นคุณค่าและความลึกลับของความศรัทธาผ่านผลงานศิลปะจัดวาง โดยผู้เขียนหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจด้านศิลปะและความเชื่อต่อไป

คำสำคัญ: ความเชื่อในสิ่งลึกลับ, คุณค่าของความศรัทธา, ศิลปะจัดวาง

The Value and Mystery of Faith Through The Art of Installation

Kisskon Buatao

Doctoral Degree Student

Program in Art and Design,

Faculty of Fine Arts, Chiang Mai University

Jan Theo De Vleeschauwer

Associate Professor

Program in Art and Design

Faculty of Fine Arts, Chiang Mai University

Abstract

The research work on The Value and Mystery of Faith Through The Art of Installation has the following objectives: 1) to reflect positive issues concerning mystical beliefs, to see their value and ability to bring mental stability and fulfillment. and 2) to create a art that shows the importance of encouragement and mental fulfillment for people living in the present era. The author began his research by studying the beliefs and religions of Thailand, holy objects, as well as mysterious stories that have encouraged believers positively since the past until the present. Modern times that proceed according to the principles of science and reason have a huge impact on how people live their lives, resulting in the fact that the value of beliefs and faith as a means of mental fulfillment becomes easily overlooked and is increasingly seen as superstitious. Sometimes alone cannot completely fulfill people's emotional state. Because of the problems around us, humans feel unable to control their own destiny. That is why they feel the need to rely on beliefs in the hope that it will serve them as an encouragement in their lives. All this information will be analyzed by the author to develop a conceptual framework. The means and process of installation art creation result in a body of knowledge on the issue of the value and mystery of faith through the art of installation. The author hopes that this research will be beneficial to those interested in issues concerning art and beliefs.

Keywords: Mystical Belief, Value of Faith, Installation Art

ที่มาและความสำคัญ

วิถีทางความเชื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจและได้สร้างศรัทธาต่อผู้คนมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าโลกจะพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วเพียงใด แต่ความเชื่อในเรื่องสิ่งลี้ลับในวิถีทางความเชื่อนั้นไม่เคยหายไปจากการดำเนินวิถีชีวิตของผู้คน ถึงแม้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบให้เข้ากับยุคสมัย แต่กลับไม่ได้ส่งผลให้ความศรัทธาของผู้คนลดน้อยลง ผู้เขียนจึงได้ตั้งคำถามกับตนเองว่า เพราะเหตุใดในโลกที่มีการขับเคลื่อนตามหลักของวิทยาศาสตร์ที่พยายามอธิบายเหตุผลต่าง ๆ เกี่ยวกับความเชื่อให้ชัดเจนมากขึ้น แต่ไม่สามารถทำให้ผู้คนที่มีความศรัทธาต่อวิถีทางความเชื่อลดน้อยลง ในมุมมองของผู้เขียน ถึงแม้ว่าวิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตอย่างมีเหตุผล แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะเติมเต็มทางด้านจิตใจ เนื่องจากบางสิ่งบางอย่างนั้นไม่สามารถเติมเต็มทางด้านจิตใจด้วยเหตุผลได้ ซึ่งจากปัญหาด้านการดำเนินวิถีชีวิต ผู้คนบางส่วนจึงมีความเชื่อว่าคนทั่วไปไม่สามารถควบคุมชีวิตหรือโชคชะตาของตนเองได้ จึงจำเป็นต้องหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจจากสิ่งลี้ลับหรือวิถีทางความเชื่อเพื่อปกป้องตนเองให้หลุดพ้นจากความกลัวที่ไม่สามารถควบคุมชีวิตหรือโชคชะตาของตนเองได้ จากความเชื่อของมนุษย์ที่ศรัทธาต่อสิ่งลี้ลับหรือวิถีทางความเชื่อนี้ ได้ส่งผลให้ผู้ที่มีความเชื่อในด้านนี้มีความหวังและได้สร้างศรัทธาในการใช้ชีวิตประจำวัน โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญของสิ่งลี้ลับหรือวิถีทางความเชื่อคือ การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ถือครองที่ต้องการประสบความสำเร็จตามปรารถนา โดยสิ่งลี้ลับจากวิถีทางความเชื่อจะอยู่ในรูปแบบสัญลักษณ์วัตถุสิ่งของทางความเชื่อที่มีพลังอำนาจลี้ลับที่ต่างกันไป เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้คนที่มีความทุกข์หรือความกลัวตามประสบการณ์ที่ได้พบเจอ วิถีชีวิตที่หลากหลาย รวมไปถึงประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมที่ต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งวิถีทางความเชื่อสามารถสร้างจินตนาการแก่ผู้คนด้านความเชื่อที่ทำให้ระลึกถึงสิ่งลี้ลับในความหมายของความเชื่อตามประสบการณ์ของแต่ละคนที่หวังให้วัตถุเหล่านั้นปกป้องภัยอันตราย สร้างความเชื่อมั่น ทำให้ประสบความสำเร็จดังใจหวังและก่อให้เกิดความผาสุก โดยสรุปแล้วจากมุมมองคุณค่าของสิ่งลี้ลับวิถีทางความเชื่อที่มีประโยชน์ต่อผู้คนในด้านการเติมเต็มทางจิตใจ จึงทำให้ผู้เขียนเกิดแรงบันดาลใจในการนำเสนอคุณค่าของสิ่งลี้ลับวิถีทางความเชื่อในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสะท้อนเรื่องราวเชิงบวกในสิ่งลี้ลับทางความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจพร้อมทั้งเป็นส่วนหนึ่งที่เติมเต็มทางด้านจิตใจ
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแสดงที่ให้เห็นว่ากำลังใจและการมีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

จากการศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญเพื่อที่จะเป็นข้อมูลในการนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ จัดวาง ดังนี้ 1) บทความที่เกี่ยวข้อง 2) ศิลปินที่เป็นแรงบันดาลใจ 3) อิทธิพลกับการสร้างสรรค์ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง 4) เรื่องของความลึกลับและคุณค่าของความศรัทธา และ 5) ข้อมูลอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องเพื่อนำมาศึกษาเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

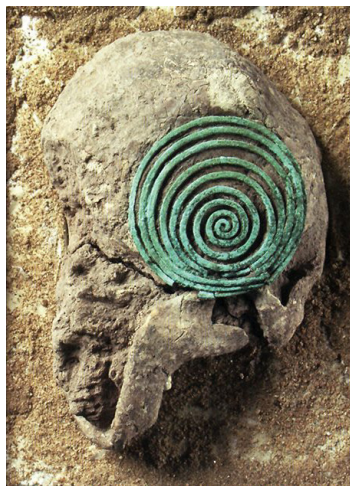
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลงาน

ความเชื่อมีรากฐานมาจากความกลัวและความไม่รู้เกี่ยวกับภาวะธรรมชาติบางปรากฏการณ์ เช่น ฟ้าผ่า น้ำท่วม หรือแผ่นดินถล่ม เป็นต้น ส่งผลให้มนุษย์จินตนาการและสร้างสรรค์เทพเจ้า วิญญาณ หรือผีเพื่ออธิบายปรากฏการณ์เหล่านั้น และจัดทำพิธีกรรมเพื่อบูชาและผ่อนคลายความกลัว และเชื่อว่าการกระทำที่ดีนั้นย่อมนำไปสู่ความสุข ในภพใหม่ ส่วนการกระทำชั่วย่อมมีผลให้เกิดทุกข์ทรมานในภพต่อไป ความเชื่อเหล่านี้กลายเป็นธรรมเนียมและวัฒนธรรมทางศาสนา พร้อมกับระบุเป็นคัมภีร์และคำสอนเกี่ยวกับบุญและบาปที่เชื่อว่าการทำดีนำไปสู่ความสุข และสวรรค์ ในขณะที่การกระทำชั่วจะเส้นทางสู่ทุกข์ทรมานและนรกในภพถัดไป โดยอดีตถึงปัจจุบัน ผลงานศิลปะสร้างสรรค์หลายชิ้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อทางศาสนา ผลงานเหล่านี้อาจใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องศาสนาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน หรือใช้ความเชื่อเรื่องศาสนาเป็นเนื้อหาหรือองค์ประกอบของผลงาน โดยมีหลากหลายรูปแบบงานศิลปะที่หลากหลายที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องศาสนา เช่น ภาพวาด ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม เป็นต้น งานศิลปะเหล่านี้อาจแสดงถึงเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือพิธีกรรมทางศาสนาที่ผู้สร้างผลงานเหล่านั้นเชื่อถือ (Phrom-in, 2019)

ความเป็นมาของความเชื่อในวิถีไทย

ศาสนาดั้งเดิมของประเทศไทยเป็นศาสนาผีที่เก่าแก่ที่สุดในโลก และสาเหตุที่เรียกว่าศาสนาผี เนื่องจากคำว่า “ผี” หมายถึงอำนาจที่เหนือธรรมชาติ ในทำนองเดียวกันกับคำว่า “เทวดา” ที่ใช้ในภาษาสันสกฤต ศาสนาผีและศาสนาพราหมณ์มีหลักการที่คล้ายคลึงกัน แต่ใช้ภาษาต่างกัน ซึ่งคำว่าเทวดาในภาษาสันสกฤตแปลว่า “อำนาจเหนือธรรมชาติ” ในขณะที่คำว่าผีในภาษาลาวแปลว่า “อำนาจเหนือธรรมชาติ” จึงทำให้เกิดศาสนาเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ศาสนาไทยไม่ใช่ศาสนาพุทธเท่านั้น แต่เป็นศาสนาผสมระหว่างศาสนาพราหมณ์และศาสนาผี เป็นศาสนาที่คนไทยนับถือในชีวิตประจำวัน สังเกตได้จากบ้านที่อยู่อาศัยของคนไทยมีศาลพระภูมิที่เป็นการผสมผสานกับศาสนาพราหมณ์ที่เป็นศาสนาผสมของประเทศไทยเพราะที่ประเทศอินเดียไม่มีศาลพระภูมิ และในวัดไทยยังมีศาลเจ้าพ่อ เจ้าแม่ หลวงปู่ฤๅษี ไม้ตะเคียน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผี ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่นับถือผีแบบผสมศาสนามาตั้งแต่อดีต โดยความเชื่อเรื่องลี้ลับเหนือธรรมชาตินี้ถูกนับว่าเป็นเรื่องปกติสามัญสำนึกของมนุษย์ที่ถูกนำมาใช้เพื่อผ่อนคลายความกลัวและสร้างกำลังใจเชิงบวก (Teeranet, 2021)

ศาสนาผี คือการนับถืออำนาจเหนือธรรมชาติที่สร้างปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่มีทั้งด้านดีและด้านร้าย ผู้ที่นับถือศาสนาผีเชื่อว่าสามารถสื่อสารกับผีได้ผ่านร่างทรง และเชื่อว่าผีมีผีต่าง ๆ เช่น ผีฟ้าหรือผีบรรพชน เป็นผีที่มีอำนาจสูงสุดคือ ผีฟ้าหรือพญาแถนที่เป็นศาสดาของศาสนาผี และมีความเชื่อว่าผู้ที่เสียชีวิตแล้ว ขวัญของผู้เสียชีวิตย่อมไปรวมพลังกับผีฟ้าเพื่อปกป้องคนที่ยังมีชีวิต อีกทั้งยังเชื่อว่า หากเรียกขวัญกลับมา คนจะฟื้นขึ้น โดยขวัญสามารถล่องลอยไปกับสิ่งต่าง ๆ ได้ ซึ่งทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับขวัญความเชื่อของคนไทยตั้งแต่อดีตที่เชื่อว่า หากไม่มีขวัญแล้ว คนย่อมเสียชีวิตลง จึงต้องมีพิธีกรรมและสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อเรียกขวัญให้กลับเข้าร่าง (Wongthet, 2017)

ภาพที่ 1 ขดทองสำริดเป็นรูปขวัญบนกะโหลกคน

Note: From Matichon, 2021

ความเชื่อแบบผสมศาสนาของประเทศไทยนั้นมีจุดเชื่อมโยงกัน คือการสร้างความสุขและความรู้สึกปลอดภัยให้กับผู้ที่เชื่อถือในการสร้างกำลังใจ ในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อวิถีไทยได้พบมุมมองเรื่องราวความเชื่อจากรอบตัว เช่น สถานที่พักอาศัยที่เป็นสัญลักษณ์ หรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยส่วนมากที่ผูกพันกับความเชื่อ เป็นต้น ผู้เขียนจึงเริ่มสังเกตจากภายในที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมรอบบริเวณบ้าน จึงพบกับความเชื่อที่หลากหลายที่ผสมกันอยู่ เช่น ความเชื่อเรื่องผีบ้านผีเรือน ศาลพระภูมิ วัดถุมงคล ของเช่นไหว้ในพิธีกรรม รวมไปถึงวัดที่เป็นสถานที่รวมจิตใจผู้คน ที่นำข้อมูลมาเป็นแรงบันดาลใจสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางจากความเชื่อ

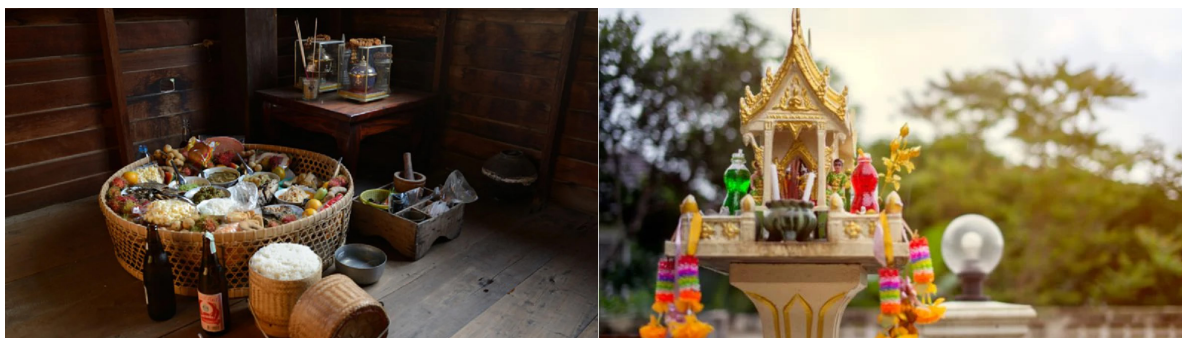
ความเชื่อผีบ้านผีเรือน

ความเชื่อผีบ้านผีเรือนนับเป็นความเชื่อที่สร้างระบบครอบครัวมีความผูกพันกันอย่างเหนียวแน่น มีการนับถือสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ด้วยความเชื่อว่ามีปฏิบัติแล้ว ย่อมส่งผลให้สังคมหรือบุคคลในครอบครัวเกิดความผาสุกและเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งของชาวไทย โดยชาวไทยยึดถือผีบ้านผีเรือนว่าเป็นผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วที่คอยเฝ้าคุ้มครองลูกหลาน มีลักษณะอยู่ในรูปของวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ที่เจ้าบ้านเคารพกราบไหว้ จะคอยคุ้มครองผู้อยู่อาศัยในบ้าน หากมีคนป่วยหรือมีความทุกข์ต้องการให้ผีเรือนมาช่วย จึงจะเช่นไหว้หรือแก้บนตามที่บอกกล่าวผีบ้านผีเรือนไว้ เพื่อให้หายทุกข์หรือหายป่วยตามความเชื่อ (Vongmonta, 2022)

ศาลพระภูมิ

ศาลพระภูมิเป็นสัญลักษณ์ที่พบเห็นได้ทั่วไปในประเทศไทย มีความเชื่อเรื่องการปกป้องพื้นที่บริเวณบ้านเรือน โดยมีพิธีกรรมที่เป็นการแสดงออกต่อการนับถือเทวดา ในความเชื่อเรื่องศาลพระภูมิ ถือว่าต้องบวงสรวงเทวดาที่มีหน้าที่ดูแลพื้นที่บนโลกและส่งพระภูมิเทวมาอยู่ที่ศาลพระภูมิ ซึ่งเทวดาทำหน้าที่คุ้มครองดูแลผู้พักอาศัยภายในบ้าน ศาลพระภูมิเป็นแท่นบูชาอย่างหนึ่ง สำหรับให้เทวดาได้อยู่อาศัย มีลักษณะเป็นบ้านหรือวิหารหลังเล็กตั้งอยู่บนเสาเดียว ส่วนมากพราหมณ์เป็นผู้กำหนดทิศทางการติดตั้งศาลตามจุดที่เป็นมงคลตามความเชื่อก่อนที่การสร้างบ้าน (Amphanwong, 1995)

ในปัจจุบัน ส่วนมากนิยมการบูชาโดยการถวายน้ำแดงเพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือศาลพระภูมิเจ้าที่ น้ำแดงมีความเชื่อว่าเป็นตัวแทนของเลือดที่เป็นความเชื่อทางไสยศาสตร์ในอดีต คนสมัยก่อนแสดงความเคารพอย่างจริงใจต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยการบูชาเลือดสัตว์หรือเลือดตนเองที่คล้ายพิธีการเช่นสังเวย แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย เนื่องจากการใช้เลือดสัตว์หรือเลือดตนเองนั้นโหดร้ายเกินไป จึงได้เปลี่ยนไปใช้น้ำแดงทดแทนการใช้เลือดสัตว์เพื่อความสะดวกกว่า และเชื่อว่า สีแดงนั้นสื่อถึงพลังอำนาจและความแข็งแกร่งที่ส่งผลให้รู้สึกอีกheim และสร้างขวัญกำลังใจ

ภาพที่ 2 (ซ้าย) พิธีกรรมการไหว้ผีบ้านผีเรือน

Note: From Tnews, 2018

ภาพที่ 3 (ขวา) ศาลพระภูมิและการบูชาด้วยน้ำแดง

Note: From PMG Corporation Co., Ltd, 2019

ความหมายของวัตถุมงคล

คนไทยจำนวนมากบูชาวัตถุมงคลต่าง ๆ เช่น พระเครื่อง พระพุทธรูป ผ้ายันต์ ตะกรุด ฯลฯ เพื่อเสริมสิริมงคลและสร้างความมั่นใจ รวมไปถึงการเรียกทรัพย์ โชคลาภ ซึ่งเป็นการนำเอาสิ่งที่เป็นพุทธคุณเข้าผสมผสานกับความเชื่อที่เป็นไสยเวทย์ขาว โดยมีนิยามความหมายดังนี้

- พระเครื่อง หมายถึง พระพุทธรูปองค์ขนาดเล็กสร้างขึ้นเพื่อเป็นของที่ระลึกถึงพระพุทธเจ้า และพระเกจิอาจารย์ (Phra Phothisad, & Phakeaw, 2023)

- ของขลัง หมายถึง เป็นวัตถุที่มีพลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์ในตัวไม่ต้องปลุกเสก เช่น วาน แร เหล็กไหล

- เครื่องราง หมายถึง สิ่งของที่ถูกสร้างขึ้น เชื่อว่ามีปราชญ์ดลบันดาลให้เกิดสิ่งที่ต้องการได้ ป้องกันอันตราย (Wongphuttha, Sungsumal & Chaiwanitchaya, 2016) เครื่องรางที่พบในบ้านเรือนและผู้อยู่อาศัยพกติดตัวเพื่อใช้ปกป้องตนเอง เสริมความมั่นใจเรียกโชค ทำมาค้าขายขึ้นอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตะกรุด เชื่อว่าเมื่อพกติดตัวแล้วทำให้แคล้วคลาด หรือผ้ายันต์ที่เชื่อว่าช่วยให้ปกป้องอยู่ยงคงกระพัน

การกราบไหว้บูชาวัตถุมงคลหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยทั่วไปมักประกอบไปด้วย ดอกไม้ ธูป และเทียนที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเคารพบูชาพิธีกรรม แต่ส่วนที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งลี้ลับคือธูป ศาสนาพุทธเชื่อว่าการจุดธูป หมายถึงการไหว้พระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การจุดเทียน คือตัวแทนของแสงสว่างชีวิต และดอกไม้หอมคือตัวแทนคุณงามความดี (Udon News Home Cable News, 2017) โดยทางภาคเหนือมักใช้ดอกไม้ธูปเทียนรวมไว้ในสวดยดอกหรือกรวยดอกไม้ เพื่อสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คุ้มครองป้องกันและถูกปรับใช้ในพิธีกรรมหลากหลายทางภาคเหนือของประเทศไทย รวมถึงใช้ไหว้พระ ไหว้ผี ไหว้ครู และใช้งานมงคลและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายความเชื่อทางล้านนา (Lanna House Museum, 2022) ผู้เขียนมองว่าสวดยดอกเป็นเครื่องสักการะบูชาที่สามารถปรับใช้ได้หลากหลายตามความเชื่อของทางล้านนาสามารถสร้างความหมายที่สนับสนุนความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี จึงสนใจนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางรวมกับการใช้เครื่องรางของขลังดังที่กล่าวมาข้างต้น

ภาพที่ 4 (ซ้าย) สวดยดอกจากวัด

Note: From © Kisskon Buatao 14/06/2022

ภาพที่ 5 (ขวา) ผ้ายันต์หลวงพ่อสร้อย วัดเลียบ

Note: From Uamulet, 2016

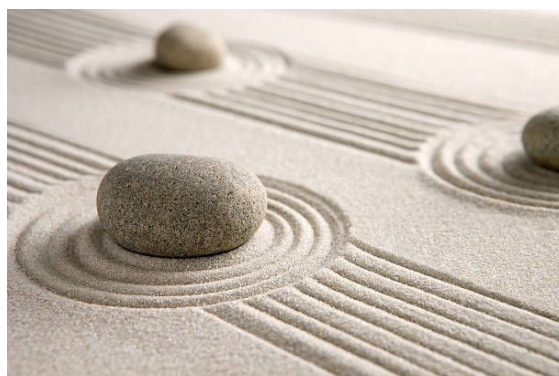
ภาพที่ 6 (ซ้าย) พระเครื่องไทย

ภาพที่ 7 (ขวา) เครื่องรางต่าง ๆ

Note: From Song-Pra, 2021

ความเชื่อของศาสนาต่าง ๆ ที่ถูกนำมาผสมผสานกัน เช่น ศาสนาผี ศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เขียน ด้วยการนำข้อมูลของประเด็นเกี่ยวข้องกับความเชื่อ สัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องนำมาถ่ายทอดผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางด้วยการสร้างให้เกิดความหมายที่สอดคล้องกับแนวคิดที่กำหนด โดยให้ความสนใจไปยังสิ่งของวัสดุและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมความเชื่อในศาสนามาใช้ประกอบการสร้างผลงาน เช่น ประติมากรรมต่างชิ้นส่วนจากบ้านไม้ที่ใช้แทนเรื่องของความเชื่อเรื่องผีบ้านผีเรือน ศาลพระภูมิ สัญลักษณ์ของขวัญ ดอกไม้ รูปเทียน สิ่งของสักการะบูชาน้ำแดง รวมไปถึงความเป็นมาของการผสมผสานของศาสนาต่าง ๆ ที่ถูกหยิบเข้ามาใช้ร่วมกันอย่างกลมกลืนในวิถีชีวิตของสังคมไทยที่มีความซับซ้อนและหลากหลายมิติหลอมรวมจนเป็นเอกลักษณ์ของไทย โดยมีแนวคิดการนำเสนอวัตถุที่มีความเชื่อว่าจะสามารถสร้างความสงบสุข ปกป้องภัยอันตราย และสร้างความปลอดภัยให้กับผู้สวมใส่หรือบูชา ซึ่งถือเป็นคุณค่าทางด้านจิตใจและเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่แสดงให้เห็นว่า กำลังใจและการมีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจนั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้านจิตวิทยาของรูปทรงเพิ่มเติม พบว่ารูปทรงวงกลมส่งผลให้ผู้รับชมเกิดความรู้สึกสบายใจไร้ความกังวลและมีความสุข รวมถึงพื้นที่วงกลมสามารถสร้างความรู้สึกราบเรียบไม่ติดขัดและเกิดความลื่นไหลในการมองเห็น (Ayutthaya, 2021)

ภาพที่ 8 รูปร่างและรูปทรงที่ใช้ในการสื่อสารในภาพถ่ายในแง่จิตวิทยา

Note: From Samarom, 2020

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น มีความสอดคล้องและส่งเสริมกับแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของผู้เขียน ที่ต้องการนำเสนอการจัดวางพื้นที่ในงานศิลปะที่ต้องการสร้างความรู้สึกรู้สึกถึงความกังวล ความสบายใจและมีความสุข เป็นการเสริมสร้างกำลังใจเชิงบวกได้อีกแนวทางในการนำเสนอและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะชุดนี้

ศิลปินและผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้อง

1. มณฑิร บุญมา

ศิลปินผู้มีบทบาทในการสร้างสรรค์ศิลปะแนวใหม่ และเป็นผู้บุกเบิกการสร้างสรรค์งานสื่อผสม รวมถึงรูปแบบศิลปะจัดวางที่มีเนื้อหาทั้งแบบไทยชนบทและแบบพุทธปรัชญา ส่งผลให้เกิดแนวคิดศิลปะสื่อผสมร่วมสมัยที่มีทั้งความเป็นไทยและความเป็นสากล (Wongklang, 2013)

ภาพที่ 9 House of Hope

Note: From Montien Boonma, 2021

ผลงาน House Of Hope เป็นผลงานที่มีความน่าสนใจในด้านการจัดวางลูกประคำที่ทำจากยาลูกกลอนสมุนไพร โดยนำมาห้อยเป็นรูปทรงของบ้านที่มีกลิ่นสมุนไพร ซึ่งกลิ่นเป็นเรื่องราวนามธรรมที่ส่งผลให้ผู้รับชมผลงานได้จินตนาการว่า พระเจ้านั้นมีอยู่จริง แม้ไม่เคยปรากฏให้เห็นแต่เป็นเรื่องของความหวังที่จะได้พบกับพระเจ้า เป็นแง่มุมที่มีความน่าสนใจในเรื่องความเชื่อและความศรัทธาต่อพระเจ้าและเทพเจ้าที่เป็นเรื่องลึกลับ ผลงาน House Of Hope มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อและการจัดวางที่สมบูรณ์ อีกทั้งยังมีการใช้เรื่องของกลิ่นสมุนไพรเข้ามาเปรียบความหมายกับพระเจ้าซึ่งเป็นสิ่งลึกลับทางความเชื่อที่รับรู้ได้ผ่านกลิ่น และการสวดมนต์ขอพร สร้างความรู้สึกชวนให้เกิดจินตนาการถึงพระเจ้า (World in Exhibits, 2025) การสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้สมุนไพรที่มีกลิ่นดังกล่าวได้สร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในการศึกษาค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานให้แก่ผู้เขียน โดยมีมุมมองและความคิดเห็นว่ากลิ่นและการสวดมนต์ขอพร เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ใช้สื่อสารกับศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งลึกลับทางความเชื่อได้อีกทางหนึ่ง อีกทั้งยังสามารถสร้างความศรัทธาที่

ช่วยเสริมสร้างกำลังใจเชิงบวกต่อผู้ที่พบเห็นได้ ส่งผลให้ผู้เขียนมีความสนใจและเกิดเป็นแรงบันดาลใจที่ต้องการนำเสนอเรื่องของกลิ่นรูปและการสวดมนต์ขอพรมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากกลิ่นของรูป รวมถึงสิ่งของเกี่ยวกับการใช้สวดมนต์ขอพร ได้แก่ ดอกไม้ รูป และเทียนมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางชุดนี้

2. สมบูรณ์ หอมเทียนทอง

จากแรงบันดาลใจของสมบูรณ์ หอมเทียนทองที่ตระหนักถึงความงดงามที่มีทั้งรอบตัว จึงได้สร้างนิทรรศการที่มีความหมายชื่อ “Die Schöne Heimat” ในภาษาเยอรมัน มีความหมายว่า “บ้านที่งดงาม” ส่งผลให้ผู้รับชมมองเห็นความงดงามในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ผลงานนี้ถูกออกแบบให้มีความหมายและทรงความน่าสนใจ โดยเน้นไปที่ความทรงจำและการรำลึกถึงชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งสมบูรณ์ หอมเทียนทองได้นำเสนอผลงานที่ผสมความเป็นนักแสดงของเก่าด้วยแนวคิดดังกล่าวเพื่อให้เกิดงานศิลปะที่น่าสนใจ เช่น การจัดวางตุ้มไม้เก่าในห้องที่มีการติดตั้งร่วมกับงานจิตรกรรม 2 มิติ ผลงานนี้นำเสนอเรื่องราวและมุ่งหวังให้เกิดการกระตุ้นความคิดและจินตนาการของผู้รับชมผลงานให้สามารถมองเห็นมิติต่าง ๆ ของชีวิต และพบความหมายที่ลึกซึ้ง ศิลปินตั้งใจจัดวางผลงานเพื่อให้ผู้ชมสามารถมองย้อนเข้าไปภายในใจของตนเอง เพื่อค้นหาแรงบันดาลใจหรือภาพสะท้อนที่สำคัญในชีวิต โดยเชื่อในความเป็นไปได้ที่ทุกคนมี “บ้านที่งดงาม” (Die Schöne Heimat) เป็นของตนเอง (Saipolkhang, 2021)

ภาพที่ 10 Die Schöne Heimat
Note: From TNN Entertainment, 2020

ผู้เขียนมองว่าผลงานนี้เป็นแรงบันดาลใจที่สร้างขึ้นจากการจัดวางตุ้มไม้เก่าในห้องที่มีการติดตั้งร่วมกับงานจิตรกรรม 2 มิติ ทำให้เกิดความลงตัวของงานศิลปะรูปแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ รวมทั้งใช้วัสดุที่มีความสัมพันธ์กับบ้านและการจัดวางที่เป็นระเบียบเรียบร้อย ผลงานนี้สร้างความหมายที่ลึกซึ้งและเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้สร้างจินตนาการจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุนั้น ๆ โดยผลงานของ สมบูรณ์ หอมเทียนทอง ได้ให้แรงบันดาลใจในด้านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะครั้งนี้ ในเรื่องของการใช้วัสดุของเก่าที่มีความหมายจากประสบการณ์ที่ทำให้

เกิดเป็นแรงบันดาลใจต่อผู้เขียน ที่คาดว่าจะนำชิ้นส่วนประตู หน้าต่างไม้บานเก่าที่สร้างความรู้สึกลึกลับถึงความเชื่อ เรื่องผีบ้านผีเรือน มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ที่ให้สอดคล้องสนใจทั้งผลงานศิลปะรูปแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ เพื่อร่วมกันสร้างความหมายภายในผลงานศิลปะจัดวางชุดนี้

3. เจปเป เฮน (Jeppe Hein)

ผลงาน 3-Dimensional Mirror Labyrinth ของเจปเป เฮน (2005) สร้างด้วยเสาเสตลเลสจำนวน 100 เสา เพื่อนำเสนอเขาวงกตที่เป็นสัญลักษณ์เส้นทางของผู้แสวงบุญไปยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาคริสต์ผสมผสานกับวัฒนธรรมอันยาวนานของพุทธศาสนา เสากระจกหมายถึง ทุกข์ 108 ชนิดที่นำผู้รับชมผลงานเข้าสู่ใจกลางเขาวงกตขณะที่สะท้อนแสงซึ่งกันและกันไปตามทางเดินระหว่างเสากระจก การมีอยู่จริงของเสาจึงหายไปและเกิดเป็นฉากต่าง ๆ ที่ผสมผสานสภาพแวดล้อมโดยรอบเข้ากับภาพในกระจกที่เผยออกมา ภายในปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้รับชมผลงานคือผู้สังเกตและวัตถุแห่งการสังเกตไปพร้อมกับค้นพบว่า ความหมายของขอบเขตที่แบ่งภายในและภายนอกศิลปะนั้นสูญหายไป ศิลปินพยายามท้าทายการรับรู้ของผู้รับชมผลงานที่มีต่อตนเองและพื้นที่ โดยการแสดงสภาพที่ไม่คุ้นเคยของวัตถุให้แก่ผู้รับชมโดยใช้เขาวงกตเงาสะท้อนจากเสาเสตลเลส (Anyang Public Art Project, 2005)

ภาพที่ 11 3-Dimensional Mirror Labyrinth

Note: From Ellen Mueller, 2022

ผลงานของเจปเป เฮน (Hein, 2024) มีอิทธิพลต่อผู้เขียนในด้านรูปแบบการจัดวาง เป็นผลงานที่ใช้แท่งเสาเสตลเลส จัดวางเหมือนเขาวงกตที่สร้างแสงสะท้อนและลอดผ่านอย่างสวยงาม ผลงานนี้เป็นแรงบันดาลใจที่ส่งผลให้ผู้เขียนตระหนักถึงรูปแบบการจัดวางและนำเสนอเรื่องราวทางศาสนาที่เกิดขึ้นแรงจูงใจในการกำหนดรูปแบบการจัดวาง ในเรื่องของจำนวนตัวเลขมงคลในความเชื่อในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และการจัดวางงานศิลปะมีการใช้แท่งเสานำมาจัดวางล้อมรอบในพื้นที่เป็นวงกลมที่เกิดความรู้สึกที่เรียบง่ายแต่ทรงพลัง อีกทั้งวงกลมยังส่งผลให้เกิดความรู้สึกความสบายใจไร้ความกังวล และสื่อถึงความสุข สอดคล้องกับการสร้างสรรค์ศิลปะจัดวางผลงานชุดนี้ที่ต้องการนำเสนอสร้างงานศิลปะจัดวางให้เกิดเป็นพื้นที่ที่ท้าทายใจเชิงบวกจากความลึกลับ

แนวคิดในการสร้างสรรค์

ผู้เขียนต้องการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางที่สามารถสร้างกำลังใจเชิงบวก มีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจในเรื่องราวของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลี้ลับทางความเชื่อโดยใช้วัสดุที่มีความสัมพันธ์กันกับความเชื่อด้านการปกป้องคุ้มครอง ด้านความเชื่อแบบผสมของคนไทย อีกทั้งยังใช้วัตถุมงคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการสวดมนต์ ขอปพร รวมถึงพิธีกรรมการกราบไหว้บูชา สร้างสรรค์และนำเสนอผ่านผลงานศิลปะจัดวางเพื่อให้เกิดพื้นที่ที่สะท้อนคุณค่าความศรัทธาของสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งลี้ลับทางความเชื่อ

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

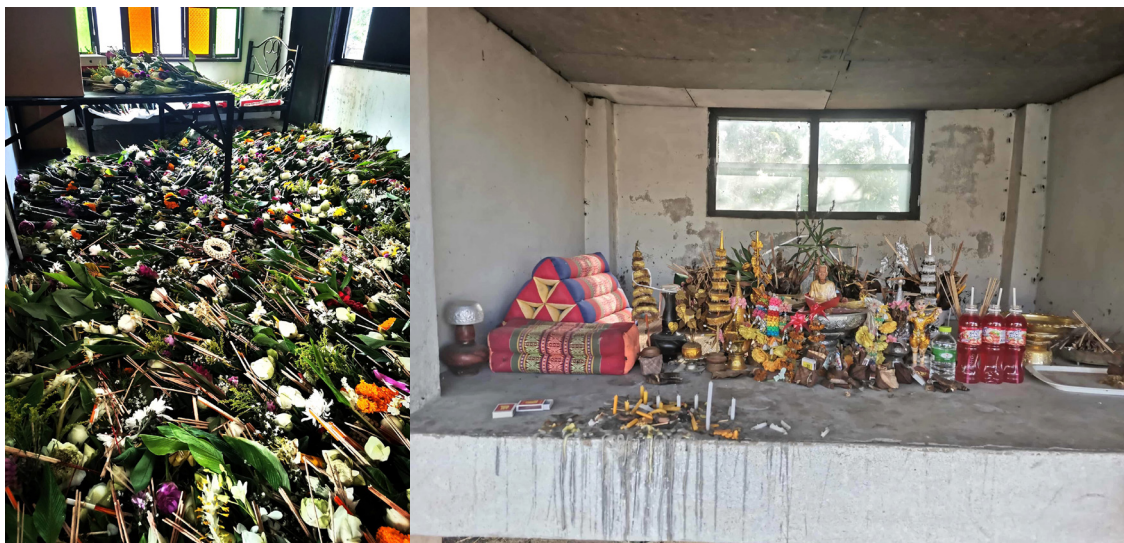
จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องราวนี้อาหาในสิ่งลี้ลับและประเด็นที่สนใจจากข้อมูลที่กำลังมาข้างต้น รวมถึงมีการลงพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกัพิธีกรรม เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและรวบรวมข้อมูลมาเปลี่ยนเป็นสัญลักษณ์ และนำมาสร้างสรรค์ผลงาน รวมไปถึงการรวบรวมวัสดุที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ดังนี้

- 1) เพื่อสร้างพื้นที่สร้างกำลังใจเชิงบวกจากสิ่งลี้ลับต่าง ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการปกป้องและยึดเหนี่ยวจิตใจ
- 2) เพื่อแสดงพื้นที่สร้างกำลังใจเชิงบวก ซึ่งได้รวบรวมวัสดุ และเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อสิ่งลี้ลับไทยจากวัด ตลอดจนความเชื่อวิถีชาวบ้านที่จะนำไปสู่แนวคิดการร่างภาพ และ 3) เพื่อสื่อความหมายในผลงานศิลปะ

ภาพที่ 12 (ซ้าย) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมเศษกานธูปที่วัดดอยคำ จังหวัดเชียงใหม่
ภาพที่ 13 (ขวา) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมสวดดอกที่วัดเจติยหลวง จังหวัดเชียงใหม่

Note: From © Kisskon Buatao 14/06/2022

ภาพที่ 14 (ซ้าย) สวยดอกไม้มาจากการเก็บรวบรวม
 ภาพที่ 15 (ขวา) น้ำแดงเซ่นไหว้จากศาลที่มามีการเก็บรวบรวม
 Note: From © Kisskon Buatao 14/06/2022

การกำหนดภาพร่างและการสร้างสรรค์ผลงาน

ผู้เขียนทำการค้นหาเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับความศรัทธาที่อยู่นอกเหนือจากวัตถุมงคล โดยให้ความสนใจกับ “สวยดอกไม้” สื่อกลางทางความเชื่อที่ผู้คนใช้ในการขอพรกราบไหว้สิ่งลี้ลับ หรือที่เรียกว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นสิ่งรวมใจผู้คนและสร้างความหวังในการดำเนินชีวิต โดยผู้เขียนได้นำมาใช้ในผลงานโดยจัดวางเป็นกองและพนีสีทองที่สื่อถึงคุณค่าความศรัทธา และมีไฟ LED สี่รูพุ่งออกมาเป็นแสงแห่งความหวังที่อยู่ภายในของกองสวยดอกไม้เปรียบตั้งความหวังและความศรัทธาจากภายในใจของผู้คนที่มียู่มากมาย

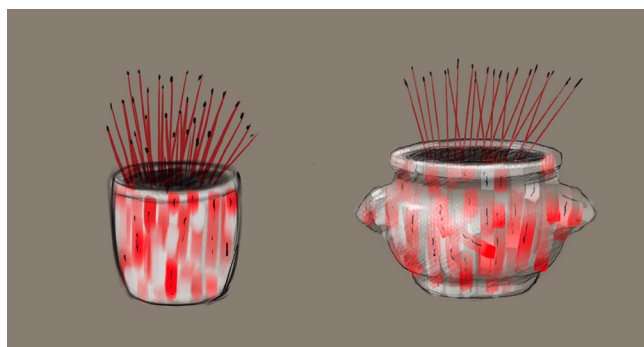
ภาพที่ 16 (ซ้าย) ภาพร่างสวยดอกไม้
 ภาพที่ 17 (ขวา) ภาพร่างสวยดอกไม้และการติดตั้งไฟ
 Note: From © Kisskon Buatao 20/05/2022

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังทำการศึกษาค้นหาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “ขวดน้ำแดง” และ “ของเซ่นไหว้” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่มีความเกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างสรรค์และใช้ในการจัดวางร่วมกัน โดยได้ให้ความสนใจกับบางส่วนมานำเสนอและได้ตีความเกี่ยวกับขวดน้ำแดงว่าเป็นของเซ่นไหว้ เพื่อจะใช้เป็นสื่อในการขอให้สิ่งลี้ลับ ดลบันดาลหรือมอบพลังอำนาจปกป้องผู้คน รวมถึงการนำผ้ายันต์ทั้งสีขาวและสีแดงมาสร้างเป็นรูปทรงของขวดน้ำ เพื่อสื่อถึงของเซ่นไหว้ที่มีพลังในการปกป้อง รวมถึงสิ่งของต่าง ๆ ที่จะประกอบสร้างรูปทรงขึ้นจากผ้ายันต์ เช่น กระจกธูปเป็นวัตถุหนึ่งที่ใช้วางรูปที่เชื่อว่าเป็นการสื่อสารกับสิ่งลี้ลับหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยได้ทำการร่างภาพให้สื่อความหมาย เรื่องราวและแนวคิดที่ต้องการนำเสนอการสร้างพื้นผลงานศิลปะจัดวางที่สร้างกำลังใจเชิงบวกจากความเชื่อในสิ่งลี้ลับ

ภาพที่ 18 ภาพร่างน้ำแดงเซ่นไหว้

Note: From © Kisskon Buatao 25/05/2022

ภาพที่ 19 ภาพร่าง กระจกธูปแผ่นยันต์

Note: From © Kisskon Buatao 20/05/2022

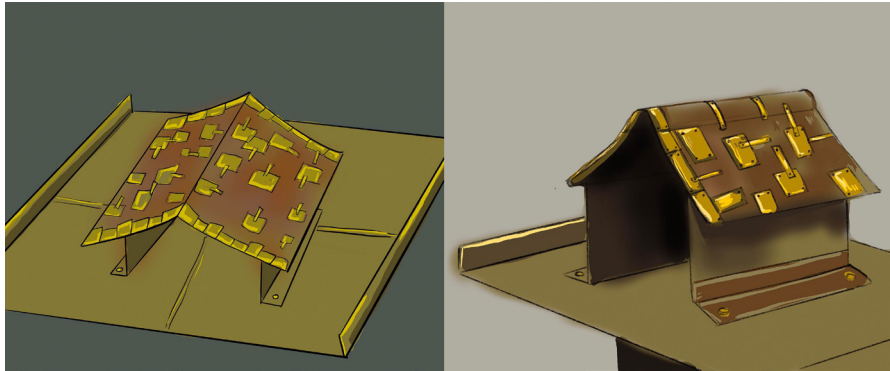
ภาพร่างประติมากรรมและหน้าต่างได้แรงบันดาลใจมาจากความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีบ้านผีเรือน โดยผู้เขียนแทนความหมายเกี่ยวกับเรื่อง “ศาสนาผี” ที่มีการแปะติดแผ่นยันต์และตะกรุด ซึ่งใช้ตะปูหมุดสีทองยึดติดกัน โดยความเชื่อว่ามีพลังลี้ลับด้านการปกป้อง และมีการใช้พระเครื่องรูปทรงต่าง ๆ ซึ่งทำจากเทียนที่หลอมรวมกัน โดยสัญลักษณ์ของพระเครื่องจากเทียนที่ผู้เขียนให้ความหมายตามปรัชญาของศาสนาพุทธคือ ความไม่จีรัง เพื่อระลึกถึงคำสอนของศาสนาพุทธและการหลอมรวมของศาสนาไทย ระหว่างศาสนาผีและศาสนาพุทธที่มีจุดเชื่อมโยงหลอมรวมและทับซ้อนในเรื่องราวยึดเหนี่ยวจิตใจ รวมไปถึงคุณค่าทางจิตใจ ผู้เขียนได้ทดลองจัดองค์ประกอบที่หลากหลาย

ในการสร้างสรรค์ ซึ่งมีลวดลายซ้ำ ๆ กันเปรียบถึงการสวดมนต์ขอพรที่ทำกันซ้ำ ๆ เป็นประจำและบ่อยครั้ง โดยใช้วัสดุทางความเชื่อที่มีหลากหลายสัญลักษณ์ โดยต้องการสื่อความหมายที่ทับซ้อนและหลอมรวมความเชื่อของศาสนาไทย คือ ศาสนาผสมที่มีจุดประสงค์เดียวกันคือ การยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยนำมาล้อมเป็นวงกลมในพื้นที่จัดแสดง เพื่อทำหน้าที่สื่อความหมายของกำแพงความเชื่อที่เชื่อว่าจะปกป้องและเสริมสิริมงคลต่อผู้คน

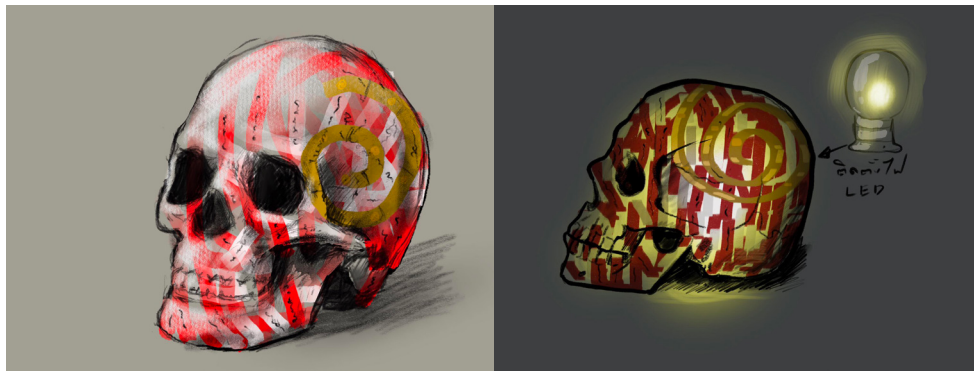
ภาพที่ 20 (ซ้าย) ภาพร่างประตูแผ่นยันต์
ภาพที่ 21 (ขวา) ภาพร่างทดลองจัดวางประตูแผ่นยันต์
Note: From © Kisskon Buatao 5/05/2022

ศาลพระภูมิหรือศาลผีเป็นความเชื่อแบบไทย ซึ่งที่อินเดียและศรีลังกาไม่มีศาลพระภูมิ แต่เป็นการผสมความเชื่อการจัดวางแบบศาสนาพราหมณ์-ฮินดูกับรูปแบบเชิงสัญลักษณ์แบบไทยที่มีรูปทรงคล้ายบ้านขนาดเล็กทางความเชื่อของศาสนาผีไทย ซึ่งความจริงแล้วศาลพระภูมิคือศาลผี แต่เราเรียกว่าศาลเทวดา ซึ่งผีกับเทวดาคือคำเดียวกัน ซึ่งแปลว่าอำนาจเหนือธรรมชาติเหมือนกัน แต่ใช้ภาษาต่างกัน เทวดาเป็นภาษาสันสกฤต ส่วนผีเป็นภาษาลาว โดยผู้เขียนต้องการแสดงความหมายที่แท้จริงของศาลพระภูมิคือส่วนหนึ่งของศาสนาผสมในไทย นอกจากนี้ ผู้เขียนได้ร่างภาพศาลพระภูมิที่ได้รูปแบบศาลพระภูมิถึงปืบจากวิถีชาวบ้านมาออกแบบใหม่ และได้สัญลักษณ์เกี่ยวกับการปกป้องโดยใช้แผ่นยันต์ทองมาติด โดยต้องการสื่อสารเรื่องราวเกี่ยวกับการปกป้องพื้นที่และใช้เสาบ้านมาเป็นฐานสำหรับการติดตั้ง รวมถึงมีการร่างภาพด้านในศาลที่ได้ใช้สัญลักษณ์หวักะโหลกที่ทำจากฝ้ายันต์และยันต์แผ่นทองที่ม้วนเป็นสัญลักษณ์ของขวัญในศาสนาผี โดยได้แรงบันดาลใจมาจากหวักะโหลกขุดทองสำริดเป็นรูปขวัญบนกะโหลกคน เพื่อสื่อถึงศาลพระภูมิ ศาลผีและผีเหล่านี้คอยปกป้องผู้คนจากภัยอันตรายต่าง ๆ ตามความเชื่อ และนำมาจัดเรียงจำนวน 9 ศาล ซึ่งเลข 9 หมายถึงเลขมงคลและความก้าวหน้า

ภาพที่ 22 ภาพร่างศาลผีแผ่นยันต์

Note: From © Kisskon Buatao 5/05/2022

ภาพที่ 23 ภาพร่างหัวกะโหลกแผ่นยันต์

ภาพที่ 24 ภาพร่างหัวกะโหลกแผ่นยันต์ติดตั้งไฟ

Note: From © Kisskon Buatao 5/05/2022

ภาพที่ 25 (ซ้าย) ภาพร่างผลงานศาลผี

ภาพที่ 26 (ขวา) ภาพร่างผลงานศาลผีแบบจัดแสงไฟ

Note: From © Kisskon Buatao 5/05/2022

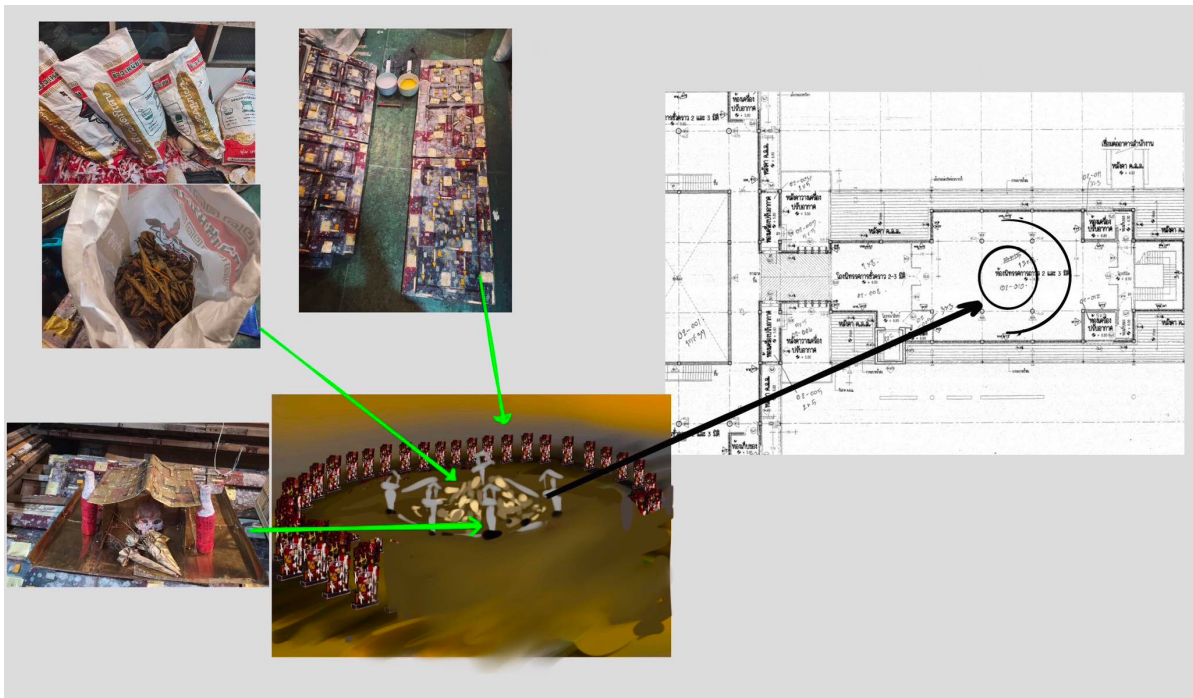
รูปแบบ และวิธีการนำเสนอ

ภาพร่างโดยรวมของผลงาน

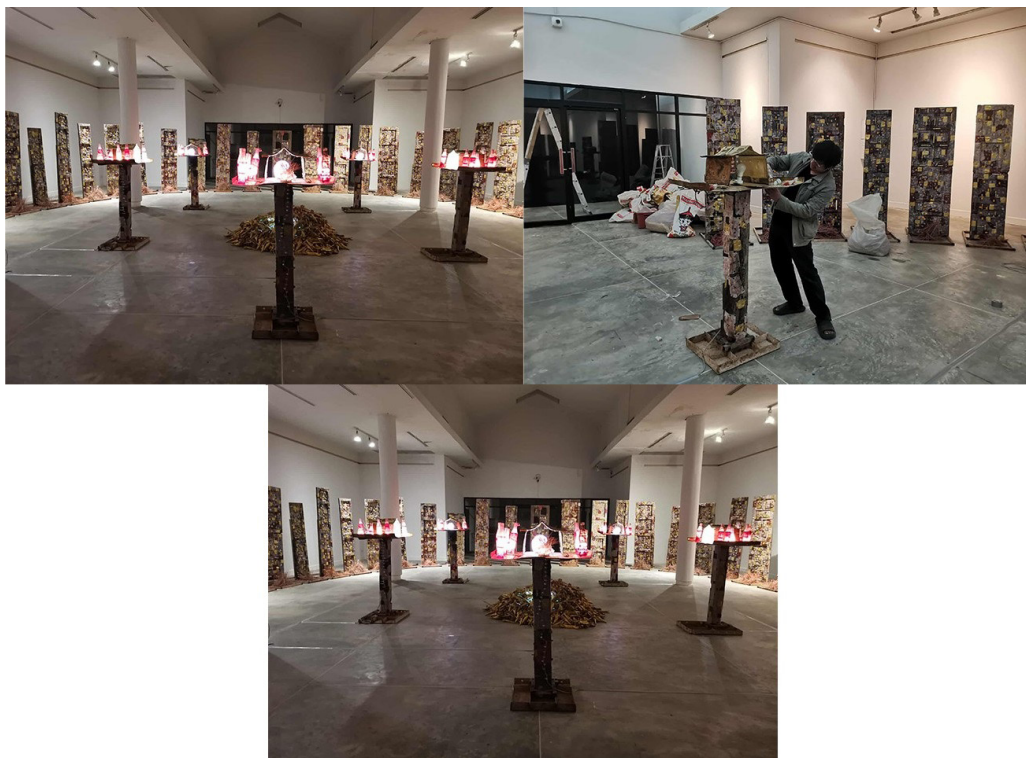
ภาพที่ 27 ภาพร่างผลงานการจัดวางโดยรวม
Note: From © Kisskon Buatao 5/05/2022

ภาพร่างโดยรวมของผลงานสร้างสรรค์เกี่ยวกับเรื่องราวทางความเชื่อในสิ่งลี้ลับ โดยใช้ข้อมูลที่ค้นคว้ามาให้แปลเป็นสัญลักษณ์ มีการจัดวางผลงานศิลปะให้เป็นรูปทรงของวงกลมอย่างเป็นระเบียบ โดยอ้างอิงจากความหมายของเป็นสัญลักษณ์ให้ความรู้สึกสงบสุข โดยใช้สัญลักษณ์ประตูหน้าต่างไม้ที่ทำจากไม้เก่าและจากชิ้นส่วนของบ้านไม้ที่สื่อถึงความเชื่อผีบ้านผีเรือนที่ปกป้องผู้ที่อยู่อาศัยและนำผ้ายันต์ แผ่นโลหะและเชื่อมบางส่วนด้วยตะปูของน้ำตาเทียนหรือขี้ผึ้งกับวัตถุทางความเชื่อให้เป็นแผ่นเดียวกัน แล้วนำมาเรียงต่อกันเป็นกำแพงที่เป็นสัญลักษณ์การปกป้องที่การจัดวางเรียงกันเป็นรูปทรงวงกลม โดยสร้างจำนวน 108 ชั้น ซึ่งหมายถึงมหามงคล 108 ตามความเชื่อ และนำสิ่งของเช่นไหในพิธีกรรมจัดวางรวมไปถึงศาลพระภูมิหรือศาลผีที่มีความหมายเกี่ยวกับการปกป้องพื้นที่ล้อมรอบสวยดอกสีทองที่เป็นสัญลักษณ์ความศรัทธาของผู้คนที่มีการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทยโดยนำมาประกอบรวมกันในพื้นที่เพื่อสื่อความหมายคุณค่าของศรัทธา

ภาพที่ 28 ภาพร่างผลงานการจัดวางโดยรวม (แผนการจัดวาง)

Note: From © Kisskon Buatao 10/01/2023

ภาพที่ 29 ผลงานการติดตั้งจัดวางโดยรวมและผลงานที่ติดตั้งสำเร็จ

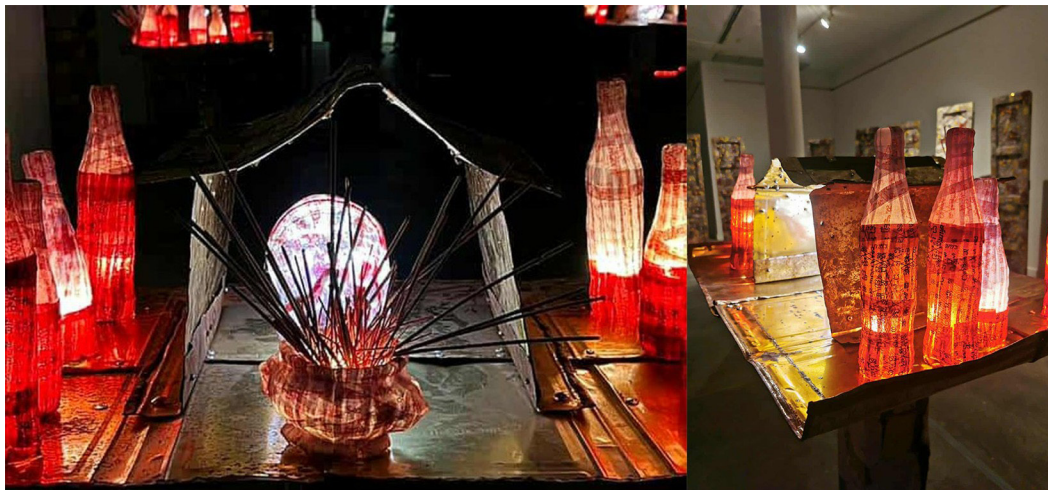
Note: From © Kisskon Buatao 19/01/2023

ผลงานสร้างสรรค์

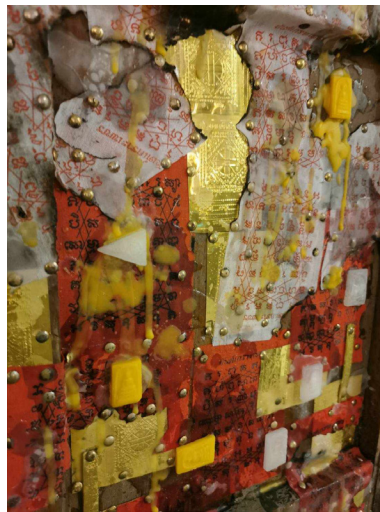
ภาพที่ 30 ผลงานสวดดอกสีทอง

Note: From © Kisskon Buatao 19/01/2023

ภาพที่ 31 ผลงานกระถางรูปและขวดน้ำแดงแผ่นยันต์

Note: From © Kisskon Buatao 19/01/2023

ภาพที่ 32 รายละเอียดประติมากรรมแผ่นยันต์

Note: From © Kisskon Buatao 19/01/2023

ภาพที่ 33 (ซ้าย) ประติมากรรมแผ่นยันต์

ภาพที่ 34 (ขวา) ผลงานหัวกะโหลกแผ่นยันต์

Note: From © Kisskon Buatao 19/01/2023

ภาพที่ 35 ผลงานศาลผี

Note: From © Kisskon Buatao 19/01/2023

ภาพที่ 36 รายละเอียดผลงานในศาลผี
Note: From © Kisskon Buatao 19/01/2023

ภาพที่ 37 บรรยากาศในนิทรรศการ
Note: From © Kisskon Buatao 19/01/2023

ภาพที่ 38 บรรยากาศในนิทรรศการ

Note: From © Kisskon Buatao 19/01/2023

บทวิเคราะห์

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาทางด้านความเชื่อของคนไทย พบว่าคนไทยนับถือด้านศาสนาผสมระหว่างศาสนาผีและศาสนาพุทธ ควบคู่การทดลองผลงานได้ให้มุมมองและเทคนิคใหม่ที่จะช่วยเสริมแนวคิดและวิธีการจัดวางผลงานศิลปะเกี่ยวกับความเชื่อที่มีประโยชน์อย่างมากในการสร้างสรรค์บรรยากาศของการจัดวางผลงานศิลปะเป็นอย่างมาก การนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องราวของความเชื่อในสิ่งลึกลับที่สร้างบรรยากาศและกำลังใจเชิงบวกผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะการจัดวาง ซึ่งมีกระบวนการสร้างสรรค์โดยการจัดไฟในโทนสีเหลืองนวลซึ่งได้แนวคิดมาจากแสงไฟจากโคมธูปที่ดูอบอุ่นและมีแสงน้อย เพื่อให้เกิดเงาจากวัตถุที่จัดวางสร้างความลึกกลับ โดยมี การจัดวางผลงานศิลปะทั้งแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ ที่มีความหมายร่วมกันด้านการสร้างกำลังใจเชิงบวกและปกป้องคุ้มครองตามความเชื่อ รวมถึงคุณค่าของความเชื่อในสิ่งลึกลับที่เป็นเหมือนประเพณีวัฒนธรรมของไทยที่มีมาอย่างยาวนาน มีการสืบทอดผ่านสัญลักษณ์และวัตถุทางความเชื่อที่เป็นที่พึ่งทางใจถึงแม้โลกได้พัฒนาไปมากเพียงใด แต่คุณค่าของสิ่งลึกลับทางความเชื่อนั้นไม่เคยจางหายไป แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย แต่จุดประสงค์ยังมีความชัดเจนคือ การเยียวยาและยึดเหนี่ยวจิตใจ และปกป้องคุ้มครองตามความเชื่อ อีกทั้งยังสามารถสานความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวและสังคมให้ตั้งอยู่ในศีลในธรรมอันดีงามผ่านความเชื่อของศาสนาผสมของคนไทย

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การสรุปผล

ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางชุดนี้ ผู้เขียนได้ใช้วัสดุที่มีความหมายเกี่ยวกับความเชื่อที่ด้านเรื่องลี้ลับผ่านวัสดุที่เกี่ยวข้องด้วยเครื่องมือที่เป็นกลางการถ่ายทอดความเชื่อและพบเห็นได้โดยง่าย เช่น ศาลพระภูมิ พระเครื่อง หรือผ้ายันต์ เป็นต้น และเลือกวัสดุที่สามารถสื่อความหมายได้ตรงกับแนวความคิดที่ต้องการนำเสนอเกี่ยวกับการสร้างพื้นที่ที่ต้องการสร้างกำลังใจเชิงบวกจากความเชื่อในสิ่งลี้ลับ อีกทั้งยังได้ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อของคนไทยที่มีการผสมระหว่างศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์และศาสนาผี ประกอบเป็นความเชื่อที่คนไทยนับถืออยู่ทุกวันในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีจุดเชื่อมโยงกันในเรื่องการยึดเหนี่ยวจิตใจ ผู้เขียนได้ทำการทดลองและค้นหาสัญลักษณ์เพื่อนำมาถ่ายทอดและสร้างกำลังใจเชิงบวกจากความเชื่อในสิ่งลี้ลับ และนำเสนอมุมมองด้านบวกต่อสิ่งลี้ลับที่ถูกมองว่าเป็นสิ่งมกมาย ทั้งที่เครื่องรางของขลังถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเสริมสิริมงคลและปกป้องคุ้มครองผู้คน แต่กลับถูกเชื่อมโยงกับในความคิดเห็นเชิงลบ ซึ่งสิ่งลี้ลับเหล่านี้มีคุณค่าทางจิตใจต่อผู้ที่ศรัทธาไม่ว่าโลกจะเจริญก้าวหน้าเพียงใด และมองว่าขึ้นอยู่กับความศรัทธาของแต่ละบุคคลที่ศรัทธาเกี่ยวกับเรื่องใดหรือในมุมมองไหน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญคือความศรัทธานั้นเปลี่ยนเป็นพลังแห่งความหวังในการขับเคลื่อนดำเนินชีวิตเพื่อเป้าหมายที่ต้องการ โดยต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความมีสติ และเพื่อสะท้อนเรื่องราวเชิงบวกในสิ่งลี้ลับทางความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและสามารถยึดเหนี่ยวจิตใจ พร้อมทั้งเป็นส่วนหนึ่งที่เติมเต็มทางด้านจิตใจผ่านผลงานศิลปะจัดวางชุดนี้

ข้อเสนอแนะ

การแสดงนิทรรศการศิลปะครั้งนี้ได้เผยแพร่ผลงานที่หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ วันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2566 โดยก่อนจัดแสดงผลงานสู่สาธารณชน ผู้เขียนได้ร่างภาพและวางตำแหน่งผลงานตามความเหมาะสมของพื้นที่ เพื่อให้ความหมายในผลงานสามารถสื่อความหมายของแนวความคิดได้มากขึ้น สำหรับปัญหาของขั้นตอนการสร้างสรรค์และจัดวางผลงาน คือตำแหน่งของเสาภายในห้องนิทรรศการของหอศิลป์ที่บังผลงาน ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องทำการจัดวางเพื่อหลีกเลี่ยงการบังของเสาให้มากที่สุด เพื่อให้ผลงานได้แสดงความหมายและตอบโต้กับผู้ชมได้อย่างชัดเจน รวมถึงการจัดไฟให้ส่องสว่างทั่วผลงานที่ให้ความรู้สึกที่มีความสว่างมากเกินไป ส่งผลให้ผู้รับชมผลงานรู้สึกถึงบรรยากาศที่ผู้เขียนต้องการสื่อลดน้อยลง โดยการติดตั้งเครื่องควบคุมไฟ เพื่อควบคุมความสว่างให้ได้ตามความต้องการและผลงานสามารถสื่ออารมณ์ได้มากขึ้น และสายไฟที่ติดตั้งที่พื้นบริเวณจัดแสดงงาน ส่งผลให้ผู้สื่กรบกวนสายตาเล็กน้อย หากมีโอกาสนำเสนอผลงานอีกครั้งในอนาคต อาจมีการติดตั้งแบตเตอรี่ในผลงานแต่ละชิ้นแทนการใช้สายไฟในผลงาน ซึ่งข้อเสนอแนะและปัญหาต่าง ๆ ผู้เขียนจะนำมาคิดวิเคราะห์เพื่อปรับแก้ไขผลงานในอนาคตต่อไป

สัมฤทธิ์ผลการสร้างสรรค์โครงการศิลปะ

คุณค่าและความลึกลับของความศรัทธาผ่านศิลปะการจัดวาง ผลสัมฤทธิ์ของผลงานชิ้นนี้คือการนำเสนอแง่มุมเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งลึกลับ นอกจากสามารถตอบโจทย์แนวคิดการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในส่วนการใช้วัสดุที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อด้านการปกป้องคุ้มครองในความเชื่อของศาสนาผสมของคนไทย และใช้วัตถุมงคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการสวดมนต์ขอพรแล้ว ยังรวมถึงพิธีกรรมการกราบไหว้บูชาที่นำมาสร้างสรรค์งานผ่านศิลปะจัดวางให้เกิดเป็นพื้นที่ที่สะท้อนคุณค่าความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งลึกลับทางความเชื่อที่สามารถวิเคราะห์จากการพูดคุยกับผู้รับชมผลงานอีกด้วย จากการพูดคุยกับผู้รับชมผลงานนั้นพบว่า วัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะจัดวางนั้นสามารถสร้างจินตนาการให้คล้อยตามได้ ความรู้สึกของผู้รับชมส่วนใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับความเชื่อด้านเสริมสิริมงคลด้านบวกต่อตัวเอง ส่งผลให้ตระหนักได้ถึงคุณค่า ความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งลึกลับทางความเชื่อได้ดี

ผลงานศิลปะการจัดวางชิ้นนี้ยังสามารถตอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการนำเสนอกำลังใจและการมีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจที่เป็นเรื่องสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน ประเด็นนี้ก่อให้เกิดการพูดคุยเกี่ยวกับผลงานศิลปะชิ้นนี้ โดยมีผู้รับชมผลงานที่รู้สึกได้ถึงพลังงานลึกลับบางอย่างที่ปรากฏขึ้นในพื้นที่ รับรู้สัญลักษณ์ของวัตถุทางความเชื่อในศาสนาผสมของคนไทย อีกทั้งกลิ่นรูปในบริเวณจัดแสดงผลงานยังสร้างความรู้สึกที่ชวนนึกถึงสิ่งลึกลับที่ตนเองเชื่อถือ จึงเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความเชื่อในสิ่งลึกลับของแต่ละบุคคล เช่น เรื่องราวอภินิหารต่าง ๆ เรื่องเครื่องรางของขลังที่ตนเองบูชาหรือเคยพบเห็น เรื่องโชคลาภที่ตนเองได้พบเจอ หรือเรื่องลึกลับที่เกี่ยวข้องผีसानางไม้ เป็นต้น จึงได้เกิดเป็นการระลึกถึงความเชื่อในสิ่งลึกลับหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามประสบการณ์ของผู้รับชมผลงานที่ได้ยึดถือและช่วยเหลือตามความเชื่อ ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องราวคุณค่าของความเชื่อในสิ่งลึกลับซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตทำให้รู้สึกปลอดภัย อุ่นใจและมีความเชื่อมั่นมากขึ้นจากความเชื่อ เกิดเป็นกำลังใจเชิงบวกต่อผู้รับชมผลงานศิลปะ โดยผู้รับชมบางท่านที่ผู้เขียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยท่านหนึ่งได้กล่าวว่า ในยุคปัจจุบัน เวลาที่พูดคุยในเรื่องความเชื่อนั้นมักถูกมองว่างมงาย หากก้าวเข้ามาอยู่ในพื้นที่ของผลงานชุดนี้กลับมีความรู้สึกกล้าคุยแลกเปลี่ยนในหัวข้อประเด็นความลึกลับได้อย่างอิสระ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ได้เปิดพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งลึกลับ และสร้างความกล้าแบ่งปันประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดกำลังใจเชิงบวกมากให้กับผู้ชมมากยิ่งขึ้น การดำเนินการโครงการผลงานศิลปะการจัดวางชิ้นนี้ได้ส่งผลต่อผู้เขียนในด้านการสร้างสรรค์และวิจิตคิด รวมไปถึงการนำเสนอผลงานและนำไปสู่การพัฒนาผลงานให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นองค์ความรู้ต่อผู้ที่สนใจการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับคุณค่าและความลึกลับของความศรัทธาผ่านศิลปะการจัดวาง โดยหวังว่าจะมีประโยชน์ไม่มากนักน้อยต่อผู้ที่สนใจในประเด็นนี้

References

- 3-Dimensional Mirror Labyrinth. (2005). *Anyang Public Art Project*. https://www.apap.or.kr:446/eng/m4/sub5_view.asp?sn=122&gubun=02.
- Amphanwong, S. (1995). *Phraphūmi cēā thī [Guardian Spirit]*. Bangkok: Thai Teachers' Council of Thailand.
- Ayutthaya, S. (2021). *Čhittawitthaya Khōng Rūpsong Nai Kān 'ōkbæp: Rūpraṅg Thī Tæktāng Kan Song Phon Tō Phruttkam Khōng Phuḥkhon Yaṅgrai [The Psychology of Shape in Design: How Different Shapes Affect Human Behavior]*. ICHI PRO. <https://ichi.pro/th/citwithya-khxng-rup-thrng-ni-kar-xxkbaeb-rup-rang-thi-taek-tang-kan-sng-phl-tx-phvtikrrm-khn-xy-angri-21761760742942>.
- Boonma, M. (2021). *House of Hope* [Picture]. Artnet. <http://www.artnet.com/magazine/news/ntm3/ntm2-1-9.asp>.
- Jeppe Hein. (2024, July 12). *Galería RGR*. <https://www.rgrart.com/artists/jeppe-hein>.
- _____. (2022, April 3). *3-Dimensional Mirror Labyrinth* [Photo]. Ellen Mueller. <https://teaching.ellenmueller.com/walking/2022/04/03/jeppe-hein-3-dimensional-mirror-labyrinth-2005>.
- Lanna House Museum. (2022). *Sṃy dxk [Lanna Banana Leaf Craft]*. Lanna Magazine on Cloud. <https://accl.cmu.ac.th/Knowledge/details/2683>.
- Phra Phothisad, W., & Phakeaw, S. (2023). Khwīm cheṃṃ reṃṃng phra kherṃṃng nī sṃgkḥm thiy [Belief in Amulets in Thai Society]. *Journal of Graduate School Chaiyaphum Review*. 1(1), 41-50.
- Phrom-in, Y. (2019). *Textbook of traditional Thai painting*. Songkla: Thaksin University.
- PMG Corporation Co., Ltd. (2019, August 7). *Sāl phraphūmi læa būḥā thā dæng [Spirit house and red altar]* [Picture]. <https://cheechongruay.smartsme.co.th/content/24609>.

Saipolkrang, S. (2021). *Thxdrāp khwaīm thrng cá [Memorable Translation]* [Unpublish master's thesis]. Silpakorn University.

Samarom, Y. (2020, October 20). *Cěd Rūprañg Læ Rūpsong ThīChai Nai Kañsuṣāñ Nai PhaṇthañNai NgæĀ ČhittawitthayaĀPhuā Hai Thaī Phaṇ Læ Suṣāñ Rūāngrāo Hai MaĀ Khun [Seven Shapes and Forms Used to Communicate in Photography from a Psychological Perspective to Make Photographs and Communicate More Stories]* [Picture]. Photo school Thailand. <https://www.photoschoolthailand.com/7-science-shapes-learn-psychology-behind-basic-forms-figures-photography>.

Song-Pra. (2021, June 5). *Kherūxnggrāng kḥxng kḥlāng [Amulets]* [Picture]. <https://song-pra.com/amulet-2>.

_____. (2021, May 27). *Xarī khūx phra kherūxng? [What is an Amulets?]* [Picture]. <https://song-pra.com/amulet-type/>.

Teeranet, P. (2021, October 25). *Khan Chai - Su Čhit Poēt SuĀ Khai Wō Mi Khwaīm Chuā Phasañ Phithīkam PhīPhrañ Phut SuĀSaṭsanaĀThai [Khonchai-Sujit reveals a crossover formula, mixing beliefs, merging rituals, ghosts, Brahminism, and Buddhism into a 'Thai religion']*. Matichon. https://www.matichon.co.th/prachachuen/news_3007797.

TNN Entertainment. (2020). *Die Schöne Heimat* [Picture]. Facebook. https://www.facebook.com/1029501160401703/posts/3194218573929940/?locale=th_TH.

Tnews. *Khwaīm Chuā Kañ Wai PhīBañ Phīrūān [Belief in Worshipping House Spirits]* [Picture]. <https://www.tnews.co.th/variety/420032>.

Uamulet. (2016). *Phāyan lūāngphō sōi wat līāp [Cloth amulet of Luang Pho Soi, Wat Lieb]* [Picture]. <http://uauction4.uamulet.com/AuctionDetail.aspx?bid=313&qid=54624>.

Udon News Home Cable News, (2017). *Čhut Thuṇ KīDōk Bōk 'arai? [What does the number of incense sticks tell you?]*. Facebook. <https://www.facebook.com/share/1K3KH7f3Wp>.

- Vongmonta, A. (2022). *Kār ṣṭukṣā perīyb theīyb khwām cheṭṭ pḥī pū ā phākh xīsañ læa khwām cheṭṭ pāhī tā yāy phākh tī* [A comparative study of the beliefs of forest spirits in the Northeast. and beliefs about southern grandparents' ghosts]. *RUSAMILAE JOURNAL*, 43(2), 128–132.
- World in Exhibits. (2025). *House of Hope (1996-1997)* [Photo]. Facebook. <https://www.facebook.com/worldexhibits/posts/pfbid0tQ6hZPx8aUT695PWNxqn8YaWmAfXc3SznHKra5nZK-cWd6ZEqioe9vLYb8YfHT2Bjl>.
- Wongklang, J. (2013, September 17). *Monthian Bunma*. Blogger. http://servayp.blogspot.com/2013/09/blog-post_17.html.
- Wongphuttha, T., Sungsumal, N., & Chaiwanitchaya, S. (2016). Khwām cheṭṭ ṛwm reṭṭng kherṭṭ-ngrāng kḥng kḥlāng nī meṭṭng chāydaen thi-y-lāw-kāmphūchā [Shared Beliefs on Amulets in the Borderlands of Thailand, Laos and Cambodia]. *Journal of Liberal Art, Ubon Ratchathani University*, 12(1), 307-331.
- Wongthet, S. (2021). *Kḥd thxng sṭ rid pēn rūp kḥwṭ bn kahōlk khn* [A bronze coil in the shape of a spirit on a human skull] [Picture]. Matichon. https://www.matichon.co.th/weekly/history-culture/sujit/article_471189.
- _____. (2017). *Kḥwṭ xēy kḥwṭ mā cāk hīn?* [Morale. Where does morale come from?]. Bangkok: Natahak Publishing House.